

De monumentale kerk in Valkenburg moet nog revalideren: het mergel van de muren lijkt op sommige plekken crème brûlée



De kerk moet nog steeds revalideren van de waterramp, toont emeritus pastoor Herman Jansen. — © Roger Dohmen

BRON: dagblad De Limburger 7 juli 2023 door Rens van de Plas

Valkenburg - De H.H. Nicolaas en Barbarakerk in Valkenburg treft het niet. De kerk moest het tijdens de watersnood van 2021 flink ontgelden, maar werd vorige maand wederom door het water getroffen. Het is om moedeloos van te worden.

De ventilatoren staan nog te loeien in de kerk. Zo veel mogelijk, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. „Ze zullen nu wel weer de vochtigheid van de muren komen meten”, denkt emeritus pastoor Herman Jansen (88). „Het zal er niet op vooruit zijn gegaan. Ik denk dat het vochtgehalte door de laatste overstroming weer is toegenomen.” Buiten staat het waterspoor nog op de deuren. Daaraan is precies te zien tot waar het water vorige maand gekomen is. Binnen stond het water tot 20 centimeter hoog. „Naderhand kwamen de zandzakken. De regenval was toen al voorbij, maar er kwam toen een bericht dat er nog meer regen kon komen. Dat bleef uit. Dan bewaren we de zandzakken maar voor de volgende keer.”



© Roger Dohmen

Dit keer was de Geul niet de schuldige, het was de Cauberg die liters regen door het centrum trechterde. „De kerk en de overburen van de kerk liggen op het laagste punt van Valkenburg. Gelukkig was het dit keer lang niet zo erg als twee jaar geleden en gelukkig was het dit keer regenwater. Met de Geul was het water heel vies, vuil en ongezond.”

Collectebus

Bij een collectebus bij de ingang van de kerk heeft Jansen de voorpagina van *De Limburger* opgehangen, met een grote foto van de schade van die bewuste donderdag vorige maand. „In die collectebus zit elke week nog wel veertig euro. Als ik toeristen vertel wat hier gebeurd is en ik draai mijn rug, dan zie ik dat ze er wat induwen. Hun betrokkenheid vind ik heel frappant”, vertelt Jansen, terwijl hij door de kerk wandelt.

De kerk is een soort carbonpapier geworden, waar de handtekeningen van twee overstromingen in twee jaar tijd op staan. Want ook twee jaar geleden kreeg de kerk het zwaar te verduren. „Dat schilderij van *Het Laatste Avondmaal* dat daar staat, was net terug van de restauratie. Dat stond nu toevallig op de grond en is dus weer door het water getroffen. Het moet dus volgende week weer terug naar het restauratie-atelier.”

De monumentale kerk moet nog steeds revalideren van die ramp van twee jaar terug. „De veertien kruiswegstaties hebben twee jaar geleden deels in het water gehangen en die zijn twee weken geleden teruggekomen”, zegt Jansen. „Gerestaureerd, ingelijst en al. Maar we mogen ze niet ophangen vanwege het vocht dat nog in de muren zit.”



© Roger Dohmen

Crème brûlée

Het is overduidelijk waar de staties hadden moeten hangen. Op de muren waar de schilderijen vroeger hingen, zijn nog grijze randen zichtbaar. De staties zelf zijn op het oksaal in de kerk opgeslagen. Slechts eentje staat in de kerk tentoongesteld, op een sokkel. Het mergel van de muren lijkt op sommige plekken wel crème brûlée. Het stucwerk brokkelt af, de pilaren hebben vochtblaasjes en het zachte, beige gesteente kleurt op sommige plekken wit, grijs of zwart. „Mergel, dat is een spons”, weet Jansen inmiddels. „We zijn al twee jaar bezig met het droogproces. Pas als de muren helemaal droog zijn, kunnen we gaan beginnen met stukadoors en schilderen. Dat vocht is echt de grote pijn.” De pastoor verwacht dan ook dat de kerk op den duur helemaal in de steigers zal komen te staan om alle schade te herstellen. „Al weet ik niet of ik dat nog ga meemaken.”

Aan de restauratie van het altaar moet nog begonnen worden. „Ook dat is afhankelijk van het vocht. Twee kandelaars zijn per abuis hier gebleven: die zijn zo vies als wat en nog steeds beschadigd. Dat kunnen wij zelf hooguit een beetje oppoetsen met koperpoets.” Maar voor het echte restauratiewerk zijn specialisten nodig. Een pastoor kan niet alles.

De vlonders rondom de pilaren hebben het onderspit moeten delven. Daar attenderen zwart-gele afplaktape en oranje pylonnnetjes bezoekers nu op gevaarlijke hoeken, zodat mensen niet struikelen of hun hoofd stoten. De vlonders onder de kerkbanken zijn ook al twee jaar weg. Of ze terugkeren is nog maar zeer de vraag.



© Roger Dohmen

De soms wit uitgeslagen banken staan nu direct op de tegelvloer. „Tegen mensen die langskomen zeg ik dat ze maar beter niet knielen op de banken, want dan gaan ze wiebelen. Een vrouw heeft hier laatst bij het opstaan haar been behoorlijk beschadigd. Dat wil je niet op je geweten hebben.” Het is nog maar de vraag of de banken überhaupt onderdeel van het interieur blijven. „In de toekomst moeten we maar gaan denken aan een herinrichting van het meubilair. De banken kunnen wellicht geschuurd en hersteld worden, maar misschien is het net zo nuttig om ze te vervangen door stoelen.” Die zijn bij een volgende ramp in elk geval makkelijker te stapelen.

Boordevol water

In de sacristie van de kerk staat een kast met kleding op vier houten blokken en ook in de kerk zijn kasten op een verhoging gezet. „Tijdens de ramp kwam het water zelfs door de tegels naar boven. De kelder stond boordevol water. We hebben toen wat dingen hoger gezet, zodat het ook van onderen kon drogen.” Twee beelden en een

communiebank zijn, twee jaar na dato, nog steeds in restauratie. „Die verwacht ik over een paar weken terug.”

Hij verontschuldigt zich nog vaak als er mensen zijn kerk binnenlopen. „’s Zondags zeg ik tegen kerkgangers: sorry voor deze gehavende kerk. Overal zijn er nog dingen die gemaakt moeten worden. Maar ze weten: het is overmacht, het is geen slordigheid. En stap voor stap wordt de kerk weer teruggebracht in gezonde staat.”



© Roger Dohmen

Jansen zelf laveert de afgelopen jaren tussen positiviteit en ongeduld. „Ik loop al twee jaar te zoeken naar een apotheek waar ze het potje ‘geduld’ hebben. Dat is nergens te krijgen”, grapt hij. „Het duurt heel lang. De kerk heeft 1,2 miljoen euro schade gehad en de verzekering dekte dat niet. Van de Wts (Wet tegemoetkoming schade bij rampen, red.) hebben we gelukkig een heel mooi bedrag gekregen: bijna 900.000 euro voor vier panden.” De overige drie ton hoopt Jansen uit donaties binnen te halen.

Kump ’t good?

Enkele van die toeristen kwamen uit Groningen, herinnert Jansen zich. Hij maakte een praatje met hen. „Ik hoef u niets te vertellen over de nasleep van een ramp. Wij zitten in hetzelfde schuitje”, zei Jansen tegen ze. „In onze gemoedelijkheid zeggen wij Limburgers misschien toch te vaak dat *’t good kump*. Ja, ja. Wanneer *kump ’t good?* Het proces is heel traag.”

Ramp of geen ramp: het kerkelijk bestaan gaat gewoon door. Een paar dagen na de meest recente overstroming stond er bijvoorbeeld een huwelijk gepland. „Alles voor de bruiloft stond al klaar toen het water hier weer binnenstroomde, maar het huwelijk is gewoon doorgegaan”, zegt Jansen. „Ze waren dolgelukkig dat ze zaterdagmiddag in een gehavende, maar droge kerk hun huwelijk konden vieren. Dat is heel mooi doorgegaan. Die zondag hebben we nog een doop gehad.”



© Roger Dohmen

Hoe dan ook is de saamhorigheid na een ramp groot in Valkenburg. Zowel twee jaar geleden als vorige maand zag Jansen zich gesteund door vele vrijwilligers, die meteen kwamen helpen om de kerk droog en aan kant te maken. „Wat kunnen we doen, meneer pastoor?’, vragen ze dan. Een aantal mensen uit mijn straat en ook toeristen die toevallig langskwamen, wilden graag helpen. De laatste overstroming vond plaats om half zes. Om negen uur was de kerk weer watervrij.”

Littekens

Daags na de ramp zijn vrijwilligers doorgegaan met dweilen en poetsen. Op zonnige dagen hebben vrijwilligers de vloerkleden te drogen gelegd op de kademuren van de Geul. Hartverwarmend, vindt Jansen. „Het eerste half uur van een ramp is verschrikkelijk, maar als je ziet hoeveel mensen er bereid zijn om te helpen, dan is ineens de scherpste van het rampmoment weg. We hoeven het niet alleen op te knappen. Iemand zei laatst: ‘De ramp had ik kunnen missen, maar wat erna gebeurde niet.’ Daar kan ik me helemaal in vinden.” De wonden die de watersnood in mensenharten heeft geslagen, ook bij alle andere getroffen, helen dus snel. De littekens in het gebouw daarentegen zullen misschien nog wel jaren zichtbaar blijven.